

MOLAO WA TLHEKEFETSO YA KA MALAPENG

PALO 116 YA 1998

[O DUMETSWE KA LA 20 PUDUNGWANE, 1998]

[LETSATSI LA QALEHO: 15 TSHITWE, 1999]

(Sengolwa sa English se tekennwe ke Mopresidente)

Molao ona o ntlafaditswe *Gazetteng* ya mmuso ya 35018 ya 10 Hlakola, 2012.

Jwalo ka ha o lokisitswe ke *Judicial Matters Second Amendment Act, No. 55 of 2003*

Jurisdiction of Regional Courts Amendment Act, No. 31 of 2008

[ho tloha ka la 9 Phato, 2010] *Independent Police Investigative Directorate Act, No. 1*

of 2011 [ho tloha ka la 1 Mmesa, 2012] tukiso e sisintsweng ke *Independent Police*

Investigative Directorate Act, No. 1 of 2011

(nehelano e so kang e phahlalatswa) ditukiso tse sisintsweng ke dikarolo tse tlo

lokiswa, karolo. 36 ya Molao 1 wa 2011 karolo 18 ya Molao 116 wa 1998

MOLAO

**Ho nehelana ka phano ya taelo ya tshireletso mabapi le tthekefetso ya lapeng;
le dintlha tse amanang le tse mona.**

KETAPELE

HO ELELLWA hore tthekefetso ya lapeng ke bokgopo setjhabeng mme diketsahalo tsa tthekefetso ya lapeng diphahame ka hare ho setjhaba sa Afrika Borwa le hore mahlatsipa a tthekefetso ya lapeng ke batho ba senang boikemelo setjhabeng; le hore tthekefetso ya lapeng e ka mefuta e mengata; le hore diketso tsa tthekefetso ya lapeng di ka etswa dikamanong tse fapaneng; le hore thuso e fumanehang ha jwale ho mahlatsipa a tthekefetso ya lapeng e batla e sa sebetse;

BOIPAPISONG le Molaotheo wa Afrika Borwa ha holoholo tokelo ya tekatekano, tokoloho le tshireletso ya motho; le maikemisetso a matjhabatjhaba le maikarabelo a mmuso mabapi le phediso ya tthekefetso kgahlano le basadi le bana, ho kenyeleditswe maikarabelo ka tlasa dinaha tse kopaneng mabapi le Phediso ya Mefuta yohle ya Kgethollo Kgahlano le Basadi le Ditokelo tsa Bana;

KE MAIKEMISETSO a Molao ona ho ka nehela mahlatsipa a tthekefetso ya lapeng tshireletso e phahameng eo molao o ka e nehelang; le ho ka tla ka metjha e le kang

ho etsa bonnete hore makala a mmuso a kenya tshebetsong Molao ona, ka ho etsa jwalo e tla be e le ho bontsha hore mmuso o ikemiseditse ho fedisa tlhekefetso ya lapeng.

HA E SE E ENTSWE MOLAO ke Palamente ya Rephaboliki ya Afrika Borwa ka ho latela:—

TLHATLHAMANO YA DIKAROLO

1. Ditlhaloso
2. Maikarabelo a ho thusa le ho neha motletlebi lesedi ka ditokelo
3. Ho tshwara ke mohlanka wa kgotso le ka ntle ho tumello
4. Kopo bakeng la taelo ya tshireletso
5. Ho nahana ka kopo le ho nehelwa ha taelo ya tshireletso ya nakwana
6. Ho nehelwa ha taelo ya tshireletso
7. Matla a lekgotla bakeng la taelo ya tshireletso
8. tumello ya ho tshwarwa nakong ya ho ntshwa ha taelo ya tshireletso
9. Ho nkuwa ha dibetsa tse kotsi
10. Phapang kapa ho behelwa thoko ha taelo ya tshireletso
11. Ho ba teng ditsamaisong le thibelong ya phahlalatso ya lesedi le itseng
12. Moedi
13. Tshebetso ya ditokomane
14. Kemedi ya molao
15. Ditjeho
16. Boipiletso le tjhebo botjha
17. Ditlolo tsa molao

18. Tshebediso ya Molao ka bolaodi ba botjhotjhisi le ditho tsa Ditshebeletso tsa Seponesa sa Afrika Borwa
19. Melao
20. Tukiso ya karolo 40 ya Molao 51 wa 1977, jwalo ka ha e lokisitswe ke karolo 41 ya Molao 129 wa 1993 le karolo 4 ya Molao 18 wa 1996
21. tlhakolo ya melao le poloko
22. sehlooho se sekgutshwane le qaleho

Ditlhaloso

1. Molaong ona, ntle le ha sengolwa sehlaosa ka tsela e nngwe—
"sebetsa" e hlalosa sebetsa jwalo ka ha ho hlaolositswe karolong 1(1) kapa sebetsa se seng le se seng jwalo ka ha ho hlaolositswe karolong 32(1) ya *Arms and Ammunition Act, 1969 (Act No. 75 of 1969)*;
- "tlelaka ya lekgotla la dinyewe"** e hlalosa tlelaka ya lekgotla la dinyewe e kgethuweng ho latela karolo 13 ya *Magistrates' Courts Act, 1944 (Act No. 32 of 1944)*, mme e kenyeletsa mothusi wa tlelaka ya lekgotla la dinyewe jwalo ka ha ho kgethuwe;
- "Motletlebi"** e hlalosa motho e mong le e mong ya nang le dikamano le moqosuwa eo e leng kapa ya bileng ka tlasa kapa menyenyetsi ya ketso ya tlhekefetso ya lapeng, e akgang ka hare ngwana e mong le e mong ya tlhokomelong ya motletlebi;
- "lekgotla la dinyewe"** e hlalosa lekgotla le leng le le leng la dinyewe la mmaseterata bakeng la lebatowa le hlaolositsweng ho *Magistrates' Courts Act, 1944 (Act No. 32 of 1944)*;

"tshenyo ya thepa" e hlalosa tshenyo ya thepa ka maikemisetso kapa tshenyo ya thepa ya motletlebi kapa eo motletlebi a nang le kgahleho ho yona;

"sebetsa se kotsi" e hlalosa sebetsa se seng le se seng jwalo ka ha ho hlalositse karolong 1 ya *Dangerous Weapons Act, 1968 (Act No. 71 of 1968)*;

"dikamano tsa lapeng" e hlalosa dikamano mahareng a motletlebi le moqosuwa ka mokgwa o latelang—

- (a) ba nyalane kapa ba ne ba nyalane, ho kenyeletswa lenyalo ho latela molao o mong le o mong, setso kapa bodumedi;
- (b) ba phela mmoho kapa ba ne ba phela mmoho kamanong ya bona jwalo ka lenyalo le ha ba sa nyalana kapa ba sa ka ba nyalana kapa ba sa kgone ho nyalana (botho ba bona botshwana kapa bo fapane);
- (c) e le batswadi ba ngwana kapa e le batho ba nang le kapa ba bileng le maikarabello a ngwana eo (ho sa natse hore e bile ka nako e le nngwe);
- (d) ke ditho tsa lelapa tse amanang ka madi, tshwano kapa molao;
- (e) ba tshepisane lenyalo kapa ba ne ba tshepisane lenyalo, ba ntshana seinong kapa kamano ya setso, ho akgang ka hare dikamano tsa lerato le thobalano ya nako efe kapa efe; kapa
- (f) ba dula mmoho kapa ba ne ba dula mmoho;

"tlikefetso ya lapeng" e hlalosa—

- (a) tlikefetso ya mmele;
- (b) tlikefetso ya thobalano;
- (c) tlikefetso ya maikutlo, puo le monahano;
- (d) tlikefetso ya ikonomi;
- (e) tshoso;
- (f) kgathatsa;

- (g) tshwenya;
- (h) tshenyo ya thepa;
- (i) ho kena bodulong ba motletlebi ntle le tumello moo ba sa duleng mmoho; kapa
- (j) maitshwaro a mang le a mang a ho laola kapa a tlhekefetso ho motletlebi moo ketso e lematsang kapa e ka baka temalo ho tshireletso kapa bophelo bo botle ba motletlebi;

"tlhekefetso ya ikonomi" e akga—

- (a) ho qhelelwa ka thoko ho sa hlokahale ikonoming kapa disebedisweng tsa tjhelete tse motletlebi a nang le tokelo ya tsona ka tlasa molao kapa tseo motletlebi a dihlokang, ho kenyeleditse ditlhoko tsa ka tlung bakeng la motletlebi le ditefello tsa ntlo kapa ditefello tsa rente moo ba dulang; kapa
- (b) ho tloswa ho sa hlokahaleng ha thepa ya ka tlung kapa thepa e nngwe eo motletlebi a nang le kgahleho ho yona;

"tlokotsi ya kimollo ya tjhelete" e hlalosa tefello bakeng la tahlehelo ya tjhelete ya motletlebi ka nako eo taelo ya tshireletso e neng e nehelwa ka lebaka la tlhekefetso ya ka lapeng e akgang—

- (a) tahlehelo ya lekeno;
- (b) ditjeo tsa bongaka le meno;
- (c) ditjeho tsa ho falla le bodulo; kapa
- (d) ditlhoko tsa katlung;

"tlhekefetso ya maikutlo, puo le monahano" e hlalosa mokgwa wa ho nyenyefatsa motletlebi o akgang—

- (a) phethaphetho ya ditlhapa, ho tsheiswa kapa ho bitswa ka mabitso;
- (b) phethaphetho ya ditshoso ho baka bohloko ba maikutlo; kapa

(c) phethapetho ya pepeso ya mona, e leng ho kena poraevesing, maikemelong, tshepahalang kapa tshireletsong;

"ho tshwenya" e hlalosa boitshwaro bo bakang tshabo ya temalo ho motletlebi e akgang ka hare—

(a) ho dula o shebile kapa ho tsamaya ka ntle kapa pela meaho kapa sebaka seo motletlebi a dulang, sebetsang, etsang kgwebo, ballang kapa a leng ho sona;

(b) ho dula o letsetsa motletlebi kapa ho etsa motho e mong a moletsetse, ho sa natse hore moqoqo o bateng;

(c) ho dula o romela kapa o baka thomelo ya mangolo, thelegramo, diphuthelwana, fekese, imeili kapa dintho tse ding ho motletlebi;

"tshoso" e hlalosa ho bua kapa ho tshosa kapa ho baka motletlebi ho fumana ditshoso;

"setho sa Seponesa sa Afrika Borwa" e hlalosa setho se seng le se seng jwalo ka ha ho hlalositse karolong 1 ya *South African Police Service Act, 1995 (Act No. 68 of 1995)*;

"mohlanka wa kgotso" e hlalosa mohlanka wa kgotso jwalo ka ha ho hlalositse karolong 1 ya *Criminal Procedure Act, 1977 (Act No. 51 of 1977)*;

"tthekefetso ya mmele" e hlalosa ketso e nngwe le e nngwe kapa tshoso ya tthekefetso ya mmele kgahlano le motletlebi;

"tlhalosetso" e hlalosa ho latela molao ka tlasa karolo 19;

"taelo ya tshireletso" e hlalosa taelo e ntshitsweng ho latela karolo 5 kapa 6 empa, karolo 6 ha ya kenyeletsa taelo ya tshireletso ya nakwana;

"bodulo" e akga metheo bakeng la bana, maqheku le diqhwalala;

"**moqosuwa**" e hlalosa motho e mong le e mong ya dikamanong kapa ya bileng le motletlebi mme ya phethileng kapa ho utlwahala a phethile tthekefetso ya lapeng kgahlano le motletlebi;

"**tthekefetso ya thobalano**" e hlalosa ketso e nngwe le e nngwe ya tthekefetso, tlontlolla kapa e tlola seriti sa botho ba motletlebi;

"**sherifi**" e hlalosa sherifi e kgethuweng ho latela karolo 2 (1) ya *Sheriffs Act, 1986* (Act No. 90 of 1986), kapa sherifi ya nakwana e kgethuweng ho latela karolo 5 (1) ya Molao o hlalositsweng;

"**tshalo morao**" e hlalosa letoto la tshalo morao ya motletlebi;

"**Molao ona**" o kenyeleditse melao.

Maikarabelo a ho thusa le ho tsebisa motletlebi ka ditokelo

2. sebakeng sa tthekefetso ya lapeng kapa ka pele ka moo ho kgonehang kapa ha ketsahalo ya tthekefetso ya lapeng e tlalehilwe, setho se seng le se seng sa ditshebeletso tsa seponesa se tshwanetse—

- (a) ho nehelana ka thuso ho motletlebi jwalo ka ha ho ka hlokahala maemong ao, ho kenyeletsa ho etsa ditlhophiso bakeng la motletlebi ho ka fumana bodulo bo lokileng le ho ka fumantshwa phekolo ya bongaka;
- (b) e bang ho kgonahala, a ka nehelana ka tsebiso e akgang ka hare lesedi le hlalositsweng ke motletlebi ka puo ya semmuso ya kgetho ya motletlebi
- (c) e bang ho kgonahala, a ka hlaloesa motletlebi di ka hare tsa tsebiso, ho akga ka hare ditharollo tse teng bakeng la hae ho latela Molao ona le tokelo ya ho ka bula nyewe ya tlolo ya molao, e bang ho kgonahala.

Ho tshwarwa ke mohlanka wa kgotso ntle le tumello e nehetsweng

3. Mohlanka wa kgotso a ka tshwara moqosuwa sebakeng sa ketsahalo ya tlhekefetso ya lapeng eo a belaelang hore o tlotse molao o nang le tlhekefetso kgahlano le motletlebi ntle le tumello.

Kopo bakeng la taelo ya tshireletso

4. (1) motletlebi e mong le e mong a ka etsa kopo ya taelo ya tshireletso lekgotleng la dinyewe ka mokgwa o hlalositsweng.

(2) e bang motletlebi a sena kemedi ya molao, tlelaka ya lekgotla la dinyewe e tshwanetse ho tsebisa motletlebi, ka mokgwa o hlalositsweng—

(a) ka kimollo e teng ho latela Molao ona; le

(b) ka tokelo ya ho ka bula nyewe ya tlolo ya molao kgahlano le moqosuwa, e bang moqosuwa a tlotse molao.

(3) le ntle ho molao o mong le o mong, motho e mong le e mong a ka etsa kopo boemong ba motletlebi, ho akga ka hare lekhanselera, monehelani wa bophelo bo botle, setho sa ditshebeletso tsa seponesa sa Afrika Borwa, mosebeletsi wa setjhaba kapa titjhere ya nang le kgahleho ya bophelo bo botle ya motletlebi: ha feela kopo e etswang e na le tumello e ngotsweng ya motletlebi, ntle le ha motletlebi e le—

(a) motho ya tlase dilemong;

(b) a na le bohloko ba kelello;

(c) akgehile-+; kapa

(d) ha lekgotla le kgotsofaditswe ke hore motho eo ha a kgone ho ka nehelana ka tumello e hlokwang.

(4) le ntle le molao o mong le o mong, motho e mong le e mong ya tlase dilemong kapa motho e mong e mong le e mong a ka emelang motho ya tlase dilemong a ka etsa kopo ya taelo ya tshireletso ka ntle ho thuso ya motswadi, mohlakomedi kapa motho e mong le emong.

(5) kopo e hlalosewang karolwaneng (1) e ka tliswa dihoreng tseo e seng tse tlwaeleileng tsa lekgotla la dinyewe kapa ka letsatsi leo e seng le tlwaelehileng la lekgotla la dinyewe, e bang lekgotla la dinyewe le kgotsofaditswe ke hore motletlebi a ka fumana mathatha e bang kopo ya hae e sa sebetswe hanghang.

(6) afidavithi ya tshehetso ka batho ba dumelang ntlha ena e ka tsamaya le kopo.

(7) kopo le diafidavithi ditshwanetse di etswe ho tlelaka ya lekgotla la dinyewe ya tlatla a nehela kopo eo le diafidavithi lekgotleng la dinyewe.

Ho nahanwa ka kopo le taelo ya tshireletso ya nakwana

5. (1) lekgotla le tshwanetse ho nahana ka kopo e nehetsweng ka pele ka moo ho kgonehang ho latela karolo 4 (7) mme le ka nahana ka bopaki bo eketsehileng ho kenyeletswa bopaki ba molomo kapa bopaki ba afidavithi bo e tla bang karolo ya ditsamaiso e bang ho hlokahala.

(1A) moo maemo a dumelang le moo leqwetha la malapa le leng teng, lekgotla le ka batla dipatlisiso di etswe ke leqwetha la malapa, ha le shebisisa

kopo e hlalositsweng karolwaneng (1), le maemo a hlalositsweng ke *Mediation in Certain Divorce Matters Act, 1987 (Act No. 24 of 1987)*, le sebaka seo moedi wa lekgotla o leng ho sona mabapi le bophelo bo botle ba motho ya tlase dilemong kapa ngwana ya itshetlehileng ho motho e mong ya anngweng ke tsamaiso ena, moo nahelano ya Molao ona o sebetsang le ka diphethoho tse hlokwang moeelong.

(2) e bang lekgotla le kgotsofaditswe ke hore ho na le bopaki bopaki hore—

- (a) moqosuwa o phetha kapa o entse ketso ya tthekefetso ya lapeng; le
- (b) motletlebi a ka hlokofala ka lebaka la ditlamorao tsa tthekefetso ya lapeng e bang taelo ya tshireletso e sa nehelwe hanghang, lekgotla le tshwanetse ho nehlana ka taelo ya tshireletso ya nakwana kgahlano le moqosuwa, ho sa behelwe thoko ntlha ya hore moqosuwa ha a so nehelwe tsebiso ya tsamaiso ho latela karolwana (1).

(3) (a) taelo ya tshireletso ya nakwana e tshwanetse e nehelwe moqosuwa ka mokgwa o hlalositsweng mme e tshwanetse e bitse moqosuwa ka letsatsi le hlwauweng hore ho baneng taelo ya tshireletso e sa tshwanela ho ka nehelwa.

(b) khopi ya kopo e hlalositwang karolong 4(1) le tlaleho ya bopaki bofe kapa bofe ho latela karolwana (1) ditshwanetse di nehelwe moqosuwa mmoho le taelo ya tshireletso ya nakwana.

(4) e bang lekgotla le sa nehelane ka taelo ya tshireletso ya nakwana ho latela karolwana (2), lekgotla le tshwanetse ho laela tlelaka ya lekgotla ho netefatsa dikhopi tsa kopo le tshehetso ya diafidavithi ho ka nehelwa moqosuwa ka mokgwa o hlalositsweng, mmoho le ka tsebiso e bitsang moqosuwa ka letsatsi le hlwauweng hore ho baneng taelo ya tshireletso e sa tshwanela ho ka nehelwa.

(5) matsatsi a hlaloswang karolwaneng (3) (a) le (4) a ka se be ka tlase ho matsatsi a 10 ka mora hore tshebeletso e nehelwe motletlebi: ha feela letsatsi le hlalositsweng karolwaneng (3) (a) e ka lebellwa ke moqosuwa dihoreng tse fetang 24 tsebiso e ngolletswe motletlebi le lekgotla.

(6) taelo ya tshireletso e ka se be le matla le tshebetso ho fihlella e nehetswe moqosuwa.

(7) ka nako ya tshebetso kapa ka nako eo taelo ya tshireletso ya nakwana e sebetsang ka yona, tlelaka ya lekgotla e tshwanetse e—

(a) netefatse khopi ya taelo ya tshireletso; le

(b) tumello ya ho tshwarwa e hlaloswang karolong 8(1)(a), ho nehelwa moqosuwa.

Ho nehelwa ha taelo ya tshireletso

6. (1) e bang moqosuwa a sa hlahelle ka letsatsi le hlalositsweng jwalo ka ha ho hlalositswe karolong 5(3) kapa (4), le e bang lekgotla le kgotsofetse hore—

(a) tshebetso e hantle e nehetswe moqosuwa; le

(b) kopo e akgang ka hare bopaki ba hore moqosuwa o entse kapa o baka tlikefetso ya lapeng, lekgotla le tshwanetse ho nehelana ka taelo ya tshireletso ka tsela e hlwauweng.

(2) e bang moqosuwa a hlahella ka letsatsi le hlalositsweng a tloba kgahlano le taelo ya tshireletso, lekgotla le tshwanetse ho tswelapele ka ho mamela ntlha le—

(a) ho nahana ka bopaki bo nehetsweng pele ho latela dintlha tsa karolo 5(1); le

(b) ho nahana ka diafidavithi tse ding kapa bopaki ba puo e tla bang karolo ya ditsamaiso.

(3) Lekgotla ka bo lona kapa ka kopo ya motletlebi, e bang e le mohopolo o motle, le ka nehelana ka taelo hlahlobong ya dipaki ho kenyeeditse le motletlebi, hore moqosuwa ya senang kemedi ya semolao—

(a) a ka se botsisise dipotso motho ya leng dikamanong le moqosuwa; mme

(b) o tla botsa potso e nngwe le e nngwe ho paki ka ho lebisa potso lekgotleng la dinyewe mme lekgotla le tla fetisetsa potso eo ka nepahalo ho moqosuwa.

(4) ka mora ho mamelwa ha nyewe jwalo ka ha ho hlahositswe karolwaneng (2) lekgotla le tshwanetse ho nehelana ka taelo ya tshireletso ka mokgwa o hlahositsweng e bang e fumana tekatekano ya kgonahalo hore moqosuwa o entse kapa o etsa ketso ya tthekefetso ya lapeng.

(5) ka nako eo ho nehelwang taelo ya tshireletso, tlelaka ya lekgotla e tshwanetse ho—

(a) nehela taelo eo ho moqosuwa; le

(b) khopi e netefaditsweng ya taelo le tumello ya tshwaro e hlahositsweng karolong 8(1)(a), ho ka nehelwa motletlebi.

(6) tlelaka ya lekgotla e tshwanetse ho fetisetsa dikhopi tse netefaditsweng tsa taelo ya tshireletso le tumello ya ho tshwarwa jwalo ka ha ho hlahositswe karolong 8(1)(a) ho seponesa sa kgetho ya motletlebi.

(7) ho ikamahantswe le karolo 7(7), taelo ya tshireletso e nehetsweng ho latela karolo ena e dula e le tshebetsong ho fihlela e behelwa ka thoko mme ho phethwa ha taelo eo e ka se kgaolwe nakwana ka mora ho elellwa boipiletso.

Matla a lekgotla la dinyewe mabapi le taelo ya tshireletso

7. (1) ka taelo ya tshireletso e hlalositseweng karolong 5 kapa 6 lekgotla le ka thibela moqosuwa ho ka—
- (a) etsa ketso e nngwe le e nngwe ya tthekefetso ya lapeng;
 - (b) ho thusa motho e mong ho etsa ketso e nngwe le e nngwe ya mofuta oo;
 - (c) ho kena sebakeng seo motletlebi le moqosuwa ba se sebedisang mmoho: ntle le ha lekgotla le ka thibela sena molemong wa motletlebi;
 - (d) ho kena karolong e nngwe ya sebaka seo ba se sebedisang mmoho;
 - (e) ho kena bodulong ba motletlebi;
 - (f) ho kena sebakeng sa tshebetso ya motletlebi;
 - (g) ho thibela motletlebi ya dulang kapa ya neng a dula sebakeng seo ba se sebedisang mmoho jwalo ka ha ho hlalositseweng karolwaneng (c) ho kena kapa ho dula sebakeng seo ba se sebedisang mmoho kapa karolo e hlalositseweng ya bodulo; kapa
 - (h) ho etsa ketso e nngwe le e nngwe e hlalositseweng taelong ya tshireletso.
- (2) lekgotla le ka qobella maemo a mang a hlokahalang ho ka sireletsa le ho nehelana ka polokeho le bophelo bo botle ba motletlebi, ho akga ka hare taelo ya—
- (a) ho nkuwa ha sebetsa se seng le se seng se kotsi se ho yena kapa se taolong ya moqosuwa jwalo ka ha ho hlalositseweng karolong 9; mme
 - (b) mohlanka wa kgotso o tshwanetse ho tsamaisana le motletlebi sebakeng se hlalositseweng ho mothusa ka ditlhophiso tsa ho lata thepa ya hae.

(3) taelo ya ho qhelelwa ka thoko e hlalositsweng karolwaneng (1)(c), lekgotla le ka qobella moqosuwa ditefello tsa bodulo ho latela ditlhoko tsa tjhelete le disebediswa tsa motletlebi le moqosuwa.

(4) lekgotla le ka laela moqosuwa ho lefella ditjeho tsa qomatsi ho shebuwe ditlhoko tsa tjhelete le disebediswa tsa motletlebi le moqosuwa, mme taelo e jwalo e na le tshosumetso nyeweng ya setjhaba lekgotleng la mmaseterata.

(5) (a) aterese ya bodulo ba motletlebi e tshwanetse e se kenngwe taelong ya tshireletso ntle le ha e ba dintlha tsa taelo dihloka ho ka kenya aterese.

(b) lekgotla le ka nehelana ka tsebiso hore aterese ya motletlebi e se kenngwe ka mokgwa oo e ka kenyang kotsing tshireletso le bophelo bo botle ba motletlebi.

(6) e bang lekgotla le kgotsofetse hore ke molemong wa ngwana e mong le e mong le ka—

(a) hana moqosuwa a bona ngwana eo; kapa

(b) taelo ya ho bona ngwana eo maemong ao e nahanang hore a lokile.

(7) (a) lekgotla le ka se hane—

(i) ho nehelana ka taelo ya tshireletso; kapa

(ii) ho ka qobella maemo a mang le a mang kapa ho ka etsa taelo e ka e qobellang kapa ho e etsa ka tlasa karolo ena, ho bane feela hona le thuso ya molao e teng bakeng la motletlebi.

(b) e bang lekgotla le na le mohopolo wa hore nehelo ya taelo ya tshireletso e sebetsana le ntlha e tshwanetseng ho tswela pele ho latela molao o mong, molemong wa toka, ho kenyeditswe *Maintenance Act, 1998*, lekgotla le tshwanetse le nehelane ka taelo ya hore nehelano e jwalo e tla kena

tshebetsong bakeng la nako eo lekgotla le tlang ho e hlwaya e ho nehela ba amehang nako ya ho ka fumana kimollo ho latela dintlha tsa molao.

Tumello ya ho ka tshwarwa ka nako ya nehelo ya taelo ya tshireletso

8. (1) nako eo lekgotla le nehelanang ka taelo ya tshireletso, lekgotla le tshwanetse ho etsa taelo—

- (a) e nehelanang ka tumello ya tshwaro bakeng la ho tshwarwa ha moqosuwa ka tsela e hlalositsweng; le
- (b) ho kgaolwa ha ketso ya tumello e jwalo ho ipapisitswe le kamano ya thibelo, maemo, maikarabelo kapa taelo e qobelletsweng ho latela karolo 7.

(2) tumello e hlalositsweng karolwaneng (1)(a) e dula e le tshebetsong ntle le ha taelo ya tshireletso e ka behelwa ka thoko kapa ya hlakolwa ka mora hore e phethwe.

(3) tlelaka ya lekgotla e tshwanetse e nehele moqosuwa tumello ya tshwaro ya bobedi e bang motletlebi a etsa afidavithi ka mokgwa o hlalositsweng e tlalehang ha tumello e jwalo e hlokahala bakeng la tshireletso ya hae mme tumello e teng ya tshwaro e—

- (a) phethetswe kapa e hlakotswe; kapa
- (b) e lahlehile kapa e sentswe.

(4) (a) motletlebi a ka nehelana ka tumello ya tshwaro le afidavithi ka tsela e hlalositsweng e hlalolang ha moqosuwa a tlotse molao wa thibelo, maemo, maikarabelo kapa taelo e ka hara taelo ya tshireletso ho setho se seng le se seng sa ditshebeletso tsa seponesa sa Afrikak Borwa.

(b) e bang ho bonahala ho setho ho latela karolwana (5), hore ho na le mabaka a belaetsang ha motletlebi a ka hloko-fala ka lebaka la hore moqosuwa o tlotse taelo ya tshireletso, setho se tshwanetse ho tshwara moqosuwa bakeng la ho tlo-la molao o hlahositsweng karolong 17(a).

(c) e bang setho se hlahoswang mona se na le mohopolo wa hore ha hona mabaka a utlwahalang bakeng la ho ka tshwara moqosuwa ho latela serapa (b), o tshwanetse ho tsebisa moqosuwa ka ho mongolla a—

- (i) hlakisa lebitso, aterese ya bodulo, mosebetsi le maemo a moqosuwa;
- (ii) botsa moqosuwa ho hlahella ka pela lekgotla la dinyewe ka letsatsi le nako tse hlahositsweng tsebising, ka qoso ya ho tlo-la molao o hlahositsweng karolong 17(a); mme
- (iii) e akga lengolo le tekennweng ke setho seo ho bua ka sona mona le hlahosang ha tsebiso e nehetswe moqosuwa mme o hlahositswe bohlokwa ba teng ho moqosuwa.

(d) setho se tshwanetse ho nehelana ka khopi ya tsebiso e hlahoswang serapeng (c) ho tlelaka ya lekgotla mme nehelano e jwalo lekgotleng e tlabo bopaki ho bontsha hore lengolo le nehetswe moqosuwa ya hlahositsweng ka hare ho lona.

(5) ho nahaneng hore motletlebi a ka hloko-fala jwalo ka ha ho hlahositswe karolwaneng (4)(b), setho sa tshebeletso ya seponesa sa Afrika Borwa se tshwanetse ho nahana ka—

- (a) qomatsi ya polokeho le bophelo bo botle ba motletlebi;
- (b) botebo ba ketso bo akgang ka hare tlolo ya taelo ya tshireletso; le
- (c) bolelele ba nako ho tloha nakong eo tlolo ya molao e etsahetse.

(6) ha tumello ya tshwaro e nehelwa setho sa Sepone sa Afrika Borwa ho latela dintlha tsa karolwana (4)(a), setho se tshwanetse ho tsebisa motletlebi ka tokelo ya hae ya ho ka bula nyewe kgahlano le moqosuwa le ho hlaloesetsa motletlebi mokgwa wa ho bula nyewe e jwalo, e bang ho hlokahala.

Ho nkuwa ha dibetsa tse kotsi

9. (1) lekgotla le tshwanetse le laele setho sa Seponesa sa Afrika Borwa ho nka sebetsa se fe kapa se fe se kotsi se ho kapa se boikarabellong ba moqosuwa, e bang lekgotla le kgotsofaditswe ke bopaki bo tekuweng ka pela lekgotla, ho kenyeletswa afidavithi e nngwe le e nngwe e tshehetsang kopo e hlalotswang karolong 4(1), hore—

- (a) moqosuwa o tshositse kapa o bontshitse maikemisetso a ho bolaya kapa ho lematsa mang kapa mang ya dikamanong ho sa natse hore ke ka sebetsa se kotsi; kapa
- (b) ho ba le sebetsa se kotsi ha se molemong wa moqosuwa kapa motho e mong le e mong ya dikamanong, ka lebaka la—
 - (i) boemo ba kelello ya moqosuwa;
 - (ii) ho thabela morusu; kapa
 - (iii) tshebediso kapa ho itshetleha ho nno tahi kapa dithethefatsi.

(2) dibetsa tse nkuweng ho latela karolwana (1) di tshwanetse ho nehelwa Seponesa sa Afrika Borwa jwalo ka ha ho hlalositse karolong 11(2)(b) ya *Arms and Ammunition Act, 1969 (Act No. 75 of 1969)*, mme lekgotla le tshwanetse ho laela tlelaka ya lekgotla ho lebisa khopi ya bopaki ho Hlooho ya Seponesa sa

Afrika Borwa ya naha bakeng la ho ka nahana hob latela karolo 11 ya *Arms and Ammunition Act, 1969*.

(3) dibetsa tse nkuweng ho latela karolwana (1)—

- (a) ditshwanetse dinehelwe letshwao le ikgethileng mme di dule seponeseng bakeng la nako e tla hlwauwa ke lekgotla; mme
- (b) di tla kgutlisetswa ho moqosuwa kapa e bang moqosuwa e se monga dibetsa tse kotsi, di tla kgutlisetswa ho monga tsona ka taelo ya lekgotla le ka dipheho tse tla hlwauwa ke lekgotla:

Ha feela—

- (i) e bang boleng ba dibetsa tse kotsi tse nkuweng di le ka tlase ho R200, ho latela mohopolo wa lekgotla; kapa
- (ii) e bang ho kgutliswa ha dibetsa tse kotsi ho sa ka hwa etswa dikgweding tse 12 ka mora ho nkuwa; kapa
- (iii) e bang lekgotla le kgotsofaditswe ke hore ke molemong wa polokeho ya motho e mong le e mong ya amehang, lekgotla le ka nehelana ka taelo ya hore mmuso o nke dibetsa tseo.

Phapang kapa ho behelwa ka thoko ha taelo ya tshireletso

10. (1) motletlebi kapa moqosuwa a ka etsa kopo bakeng la phapang kapa ho behelwa thoko ha taelo ya tshireletso e hlaloswang karolong 6 ka mokgwa o hlalositsweng, ka mora tsebiso e ngolletsweng lehlakore le leng le lekgotla la dinyewe le amehang.

(2) e bang lekgotla la dinyewe le kgotsofetse hore tema e ntle e se e kgethuwe bakeng la phapang kapa ho behelwa ka thoko ha taelo ya tshireletso, le

ka nehelana ka taelo: ha feela lekgotla le se na ho nehela motletlebi kopo e jwalo ntle le ha eba kopo e entswe ka bolokolohi le ka boithaopo.

(3) tlelaka ya lekgotla la dinyewe o tshwanetse ho lebisa tsebiso ho motletlebi le moqosuwa e bang taelo ya tshireletso e fapane kapa e behetswe ka thoko jwalo ka ha ho hlalositswe karolwaneng (1).

Ho ba teng ditsamaisong le thibelo ya phahlalatso ya lesedi le itseng

11. (1) (a) Ha ho motho ya tshwanetseng ho ba teng ditsamaisong tse ding le tse ding ho latela Molao ona ntle le—

- (a) bahlanka ba lekgotla;
- (b) ba amehang tsamaisong;
- (c) motho e mong le e mong ya tlisang kopo boemong ba motletlebi ho latela karolo 4(3);
- (d) moemedi ofe kapa ofe wa molao ya emetseng e mong le e mong ya amehang ditsamaisong;
- (e) dipaki;
- (f) e seng ho feta batho ba bararo bakeng la ho nehelana ka tshehetso ho motletlebi;
- (g) e seng ho feta batho ba bararo bakeng la ho nehelana ka tshehetso ho moqosuwa; le
- (h) motho e mong le e mong eo lekgotla le modumellang ho ka ba teng:

Lekgotla le ka thibela motho e mong le e mong ho ka ba teng karolong e nngwe le e nngwe ya ditsamaiso, e bang le kgotsofetse hore ke molemong wa toka.

(b) karolwaneng ena ha letho le thibelang lekgotla ho ka mamela ditsamaiso sephiring kapa ho thibela motho e mong le e mong ho ka ho ba teng ditsamaisong.

(2) (a) ha ho motho ya dumelletsweng ho ka phahlalatsa lesedi le ka nehelanang ka boitsibiso ba ba amehang ditsamaisong tsena.

(b) lekgotla le ka laela hore lesedi le leng le le leng le amanang le ditsamaiso le tshwarwe mme le se ke la phahlalatswa ho latela Molao ona, e bang le kgotsofetse hore ke molemong wa toka: ha feela ha ho sena taelo ho latela karolwana ena mabapi le phahlalatso ya mabitso tlalehong ya moya o motle wa molao e sa hlaloseng mabitso a ba amehang ditsamaisong kapa paki e nngwe le e nngwe ditsamaisong tse jwalo.

Moedi

12. (1) lekgotla lefe kapa lefe sebakeng seo—

(a) motletlebi a dulang ho sona, a etsang kgwebo ho sona kapa a sebetsang ho sona;

(b) moqosuwa a dulang ho sona, a etsang kgwebo ho sona kapa a sebetsang ho sona; kapa

(c) se sosa sa ketso se etsahetseng, le na le matla a ho ka nehelana ka taelo ya tshireletso e hlaloswang Molaong ona.

(2) ha hona nako e hlokahalang mabapi le karolwana (1)(a).

(3) taelo ya tshireletso e sebetsa Rephaboliki ka bophara.

Tshebetso ya ditokomane

13. (1) tshebetso ya ditokomane ho latela Molao ona e tshwanetse ho kenngwa tshebetsong ka mokgwa o hlalositsweng ke tlelaka ya lekgotla la dinyewe, sherifi kapa mohlanka wa kgotso kapa ka mokgwa oo lekgotla le tlang ho laela ka teng.

(2) melao e hlalositsweng karolong 19 e tshwanetse e nehelane ka thuso ya ditjhelete bakeng la mmuso ho motletlebi kapa moqosuwa ya senang bohona ba ho ka lefella ditjeho tsa ditshebeletso tse ding le tse ding ho latela Molao ona.

Kemedi ya semolao

14. ya nang le seabo ho latela Molao ona a ka ba le kemedi ya semolao.

Ditjeho

15. lekgotla le ka nehelana ka taelo ya ditjeho kgahlano le mang kapa mang eo e kgotsofetseng hore mabaka a hae ha a utlwahale.

Boipiletso le ho nahaniswa botjha

16. boipiletso le ho nahaniswa botjha jwalo ka ha ho hlalositse ho *Magistrate's Courts Act, 1944 (Act No. 32 of 1944)*, le *Supreme Court Act, 1959 (Act No. 59 of 1959)*, e se betsa ditsamaisong tse ding le tse ding ho latela Molao ona.

Ditlolo tsa molao

17. ho sa qhelelwe thoko ha molao o mong le o mong, motho e mong le e mong ya—

- (a) tlolang thibelo, maemo, maikarabelo kapa taelo e qobelletsweng ho latela karolo 7;
- (b) tlolang karolo 11(2)(a);
- (c) hlolehang ho ikamahanya le taelo e nngwe le e nngwe ho latela karolo 11(2)(b); kapa
- (d) ka hare ho afidavithi e hlalotswang karolong 8(4)(a), a nehelana ka lesedi le fosahetseng , o molato wa ho tlola molao mme a ka qoswa nyeweng e hlalotswang serapeng (a) ka tefiso kapa a kwallwa nako e sa feteng dilemo tse hlano kapa tefeso le ho kwallwa ka bobedi, mme tlolong ya molao e hlalotsweng serapeng (b), (c), kapa (d), tefiso kapa ho kwallwa nako e sa feteng dilemo tse pedi kapa dikotlo ka bobedi.

Ho kenngwa tshebetsong ha Molao ke bolaodi ba botjhotjhisi le Seponesa sa Afrika Borwa

- 18.** (1) ha ho motjhotjhisi ya tla—
- (a) hana ho tjhotjhisa; kapa
 - (b) ho fanyeha qoso, ho latela tlolo ya karolo 17(a), ntle le ha e be a dumelletswa ka kakaretso kapa nyeweng e itseng ke Molaodi wa Botjhotjhisi ba Setjhaba jwalo ka ha ho hlalositse karolong 13(1)(a) ya *National Prosecuting Authority Act, 1998 (Act*

No. 32 of 1998), kapa setho se ka ho dimo sa bolaodi ba botjhotjhisi se kgethuweng ka ho ngollwa ke Molaodi.

(2) Molaodi ba Botjhotjhisi ba Setjhaba wa Naha ya hlalositse karolong 10 ya *National Prosecuting Authority Act, 1998*, ka ho kopana le Letona la Toka le ka mora ho kopana le Balaodi ba Botjhotjhisi ba Setjhaba, ba tshwanetse ho hlwaya pholisi ya ho tjhotjhisa le ho nehelana ka taelo mabapi le tlolo e nngwe le e nngwe ya molao e etsahalang ya tthekefetso ya lapeng.

(3) Mokhomishinara wa Seponesa sa Afrika Borwa wa Naha o tshwanetse ho nehelana ka taelo ya naha jwalo ka ha ho hlalositse karolong 25 ya *South African Police Service Act, 1995 (Act No. 68 of 1995)*, eo ditho tsa yona ditshwanetseng ho ikamahanya le yona ha ba phetha mesebetsi ya bona ho latela Molao ona mme taelo e nngwe le e nngwe e tla etswa e tshwanetse e phahlalatswe *Gazetteng*.

(4) (a) setho sa Seponesa sa Afrika Borwa se hlolehang ho ikamahanya le taelo ho latela dintlha tsa Molao ona kapa ditaello tsa naha tse hlalositse karolwaneng (3), di lekana le maitshwaro a sa lokang jwalo ka ha ho hlalositse ho *South African Police Service Act, 1995*, le Sekrethariate e theuweng ho latela karolo 4(1) ya *Civilian Secretariat for Police Service Act, 2010*, se tshwanetse ho tsebiswa ka tlholeho ena e tlalehilweng Seponesa sa Afrika Borwa.

(b) ntle le ha Sekrethariate a laela ka tsela e nngwe nyeweng e itseng, Seponesa sa Afrika Borwa se tshwanetse nke mehato ya kgalemelo kgahlano le setho se utlwalang se hlolehile ho ikamahanya le taelo e hlalositse serapeng (a).

(5) (a) Molaodi wa Botjhotjhisi ba Setjhaba wa Naha o tshwanetse ho nehelana ka pholisi ya botjhotjhisi le ditaello tsa pholisi tse hlwauweng

kapa tse nehetsweng ho latela karolwana (2) ho Palamente, mme pholisi ya pele le ditaelo tse hlwauweng kapa tse nehetsweng ditshwanetse ho nehelwa Palamente dikgweding tse tsheletseng ka mora qaleho ya Molao ona.

(b) Mokhomishenara wa Seponesa sa Afrika Borwa wa Naha o tshwanetse ho nehelana ka taelo ya naha ho latela karolwana (3) ho Palamente, mme taelo ya pele e nehetsweng e tshwanetse e nehelwe Palamente dikgweding tse tsheletseng ka mora qaleho ya Molao ona.

(c) Sekrethariate o tshwanetse ho nehelana ka tlaleho Palamenteng mabapi le palo le dintlha tse tlaleuweng ho latela karolwana (4)(a), le ho beha dikgothaletso tse e ntsweng bakeng la dintlha tsena dikgweding tse ding le tse ding tse tsheletseng.

(d) Mokhomishenara wa Seponesa sa Afrika Borwa wa Naha o tshwanetse ho nehelana ka tlaleho Palamenteng dikgwedi tse ding le tse ding tse tsheletseng Palamenteng mabapi le—

- (i) palo le dintlha tsa ditletlebo tse fumanweng kgahlano le ditho tsa teng mabapi le ho hloleha ho hlalositweng karolwaneng (4)(a);
- (ii) dikgato tsa kgalemelo tse entsweng ka lebaka leo le diqeto tse entsweng ho tswa ditsamaisong tseo; le
- (iii) mehato e nkuweng ka lebaka la dikgothaletso tse entsweng ke Sekrethariate.

Melao

19. (1) Letona la Toka le ka etsa melao mabapi le—

- (a) mokgwa o mong le o mong o hlokang ho ka hlaloswa ho latela Molao ona;
- (b) ntlha e nngwe le e nngwe e hlokang ho ka hlaloswa ho latela Molao ona; le

(c) tlha e nngwe le e nngwe eo Letona le boneng e hlokahala ho ka fihlella maikemisetso a Molao ona.

(2) molao o mong le o mong o entsweng ka tlasa karolwana (1)—

(a) o tshwanetse ho ka nehelwa Palamente pele ho phahlalatso *Gazetteng*;

(b) e ka qetellang e bile ditjeho ho mmuso e tshwanetse e etswe ka ho kopana le Letona la Ditjhelete; mme

(c) e ka nehelana ka hore motho e mong le e mong ya tlolang molao ona o tla fumanwa a le molato mme o tla lefiswa kapa a kwallwa nako e sa feteng selemo se le seng.

20. tukiso ya karolo 40 (1) ya *Criminal Procedure Act, No. 51 of 1977*, ka ho kenya serapa (q).

Melao e hlakotsweng le poloko

21. (1) Karolo 1, 2, 3, 6 le 7 ya *Prevention of Family Violence Act, 1993* (Act No. 133 of 1993), e hlakotswe.

(2) kopo e nngwe le e nngwe e entsweng, tsamaiso e entsweng kapa thibelo e nehetsweng ho latela Molao o hlaloswang karolwaneng (1) o tla nkuwa o entswe, o kentswe tshebetsong kapa o nehetswe ho latela Molao ona.

Sehlooho se sekgutshwane le qaleho

22. Molao ona o tla bitswa Molao wa Tlhekefetso ya Lapeng, 1998, mme o kena tshebetsong ka letsatsi leo Mopresidente a le hlalositse ka tsebiso *Gazetteng*.